

СОЛИХ ҚАҲҲОР

**ДАЙДИ
ҚИЗНИНГ
ДАФТАРИ**

(Роман)

ТОШКЕНТ
«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
2001

Дунёдаги ҳар бир инсоннинг ўз бахти, ўз фожиаси бор, бу кунга олиб келган ўтмиши бор. Ана шу кечмишни ўрганиш бировга йўл кўрсатади, бировни қайтаради. Қандай баҳолаш, хулоса чиқариш эса ҳар кимнинг тарбияси, дунёқараши, ахлоқига боғлиқ.

Солиҳ Қаҳҳорнинг мазкур асарини юзаки қараб бир «қўғирчоқ»нинг саргузаштлари, деб баҳолаш ҳам мумкин. Бироқ ҳукм чиқаришга шошилманг. Бу асар — ишқий ўйинлар, жиноятчилар ҳаётининг тафсилотигина эмас, балки аччиқ бир ҳаётнинг изтироблари, Шайтон билан Раҳмон ўртасидаги зиддиятлар талқинидир.

Қ 35

Қаҳҳор, Солиҳ.

Дайди қизнинг дафтари: (Роман).—Т.: «Шарқ», 2001.—336б.

Ў32

© «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси
Бош таҳририяти, 2001

ҲАСРАТ КЕЧАСИ

Биринчи қисм

МУАЛЛИФ ДАН

Арабларда шундай ҳикмат бор: «Дунёдаги жамий-ки нарса вақтдан, вақт эса эҳромлардан кўрқади».

Вақтдан кудратлироқ, вақтдан даҳшатлироқ, вақтдан шафқатсизроқ ҳукмдор йўқ. Бу ёруғ оламда мав-жуд неки бўлмасин, вақт уни аста-секин кемириб, кўпориб, тугатиб боради. Унинг ниҳоясини, пировард-натижасини барибир Вақт белгилайди.

Вақт фақат бир нарсадан, биз иймон келтириб сажда қиладиган, сиғинадиган, эъзозлайдиган, авай-лаб-асрайдиган, муттасил бойитиб борадиган эҳромларимиз — қалбимизда, онгимиз ва шууримизда жо бўлган инсоний пок ақидаларимиздан кўрқади. Бу нарсаларни ҳеч қачон емириб, кемириб, ўлдириб бўлмайди. Бу бизнинг иймонимиз, руҳимиз, ёлғиз Ол-лоҳимиздир. Вақт инсонни жисмонан ўлдиради, би-роқ у яратган, у бойитган муқаддас эҳромлар наслдан-наслга ўтиб яшайверади, янаям пойдор бўлиб бо-раверади. Шул эҳромлар борки, Ёруғлик ва Поклик, Эзгулик ва Гўзаллик, Севги ва Садоқат, Меҳр ва Шафқат, Умид ва Ишонч, Илҳом ва Қўшиқ яшайди. Шул эҳромлар борки, Инсон инсон бўлиб оёқда туради. Шул эҳромлар боис, Олам мунаввар, Ҳаёт барқа-рордир. Бироқ бу ёруғ дунёга инсон бўлиб келибди-ки, ул эҳромлар унинг қалбидан жой ололмаптими, бундайин одамнинг оддий ҳайвондан фарқи йўқ — Вақт ҳукми билан ўлиб кетаверади, бунга ҳеч ким ажабланмайди, ачинмайди.

Бандаси гуноҳлардан фориғ эмас ва ундан қочиб қутулолмайди ҳам. Бироқ гуноҳларни кимки билиб туриб қилса, бундайин бадбахтлик ва рўйсиёликдан Ўзи асрасин. Кимки билмай туриб гуноҳ қилса, Ўзи раҳм ва шафқатини дариг тутмасин. Шунинг учун ҳам Оллоҳ олдидаги тавба-тазарру чоғида гуноҳларимни ўзинг кечир, деб эмас, балки билиб-билмай қилган гуноҳларимни ўзинг кечиргил, дегувчимиз.

Иллатни ҳеч қачон унинг айнан ўзини кўрсатиш учунгина тилга олманг. Иллатдан фақат кўзингизга табиий бўлиб кўринаётган қайсидир ҳақиқатни очиб бериш мақсадидагина фойдаланиш лозим. Шундай вақтлар бўладики, одамларга ҳаётда ана шундай ҳақиқат ҳам борлигини ва ундан халос топиш ҳамда аҳволни ўзгартириш зарурлигини эслатиб қўймоқ зарур. Зеро, нуқул яхшилик ва гўзаллик ҳақида гапириш ҳамisha ҳам иш беравермайди.

Уильям ФОЛКНЕР

— Менга бирорта фоҳиша топиб берсангиз...

Милиция участкаси бошлиғи капитан Суннатов менинг бу илтимосимдан донг қотиб қолди.

— Кечирасиз... бу ер мелисахона. Биз қўшмачилик билан шуғулланмаймиз, — чиндан ҳам таажжубда бўлдиради у. — Иккинчидан, сиз ўзингизга ярашмаган ишни қилмасангиз бўлармиди...

— Узр, узр. Мен сизни озгина қитиқлаш мақсадида, томдан тараша тушгандек...

Капитан энди енгил тортиб, юзига табассум югурди.

— Э-э, шундай демайсизми! Қизиқчилик бўлса, мен ҳам ўзимни томдан ташлашимни биласиз-ку, — у бошини бошимга яқинлаштириб, ҳузур билан қиқирлади. — Қани, ёрилинг, ўртоқ журналист. Кеннойим уйдан кетиб қолганларми дейман?

Мен унинг ҳазил ва кулгисига оз-моз қўшилган бўлдим-да, кейин юзимга жиддийроқ тус бериб:

— Кеннойингиз, худога шукур, уйда, — дедим, — лекин мен ҳозир чиндан ҳам фоҳиша қидиряпман.

Суннатов яна сергак тортди.

— Мен сизни тушунмаяпман...

— Очикроқ айтсам, редакция топшириғи шундай. Фоҳишалар ҳаётидан материал тайёрлашим керак. Сиздан ёрдам сўраб келдим. Рўйхатингизга тушган бирон нуқта бўлса...

Капитан «ҳаммаси тушунарли» деган маънода бош кимиралиб қўйди-да, вазминроқ ўрнидан туриб, хона ичида иягини қашиганича уёқ-буёққа ҳорғин юра бош-

лади. Энди унинг кайфияти бузилгандек эди.

Мен Суннатовнинг эгнидаги оҳори тўкилиб бўлган пўримига, кийимидаги тугмаларни ҳолдан тойдириб турган йўғон гавдасига, силлиқ қилиб таралган сий-рак оқ сочи-ю, ҳорғин қадам ташлашига зимдан назар ташлаб жим ўтирибман. «Қарибди, кечаги Суннатов эмас... — хаёлдан ўтказаман ўзимча. — Яқиндаям қанақа эди-ю. Пошнасининг товуши юз метр жойдан эшитилиб турарди. Ҳалол одам. Ўзи шундай, яхши-лар тез ишдан қолишади...»

Суннатов билан танишганимизга кўп бўлгани йўқ. Исми Турдимат ака. Милиция ҳаётидан материал ло-зим бўлганда унча-мунча ёрдами тегиб турарди. Газе-тани, газетачиларни хуш кўради. Ҳузурига мухбир кириб борса, худди генерал кириб келгандай, астой-дил хизмат қилишига бормиз.

Ниҳоят у қаршимга келиб ўтирди. Кейин менга синовчан бир назар ташлаб олди-да, аста томоқ кириб, босикроқ оҳангда сўради:

— Илгари ҳам ёзганмисиз?

— Тушунмадим...

— Фоҳишалар ҳақида илгари ҳам ёзганмисиз, де-моқчиман?

— Илгари... Ҳа, шунга яқинроқ бир нарса ёзган-ман. Бунга анча бўлди. Нима эди?

Турдимат ака саволимга жавоб беришга шошилмайди. Менга ўйчан ва лоқайд тикилиб тураверди. Шу тобда ўша, бундан анча йил илгари вилоят рўзно-масида чоп этилган «Шантаж» номли мақолани эс-лайман. Таъбим хира тортади. Ахир ўша мақолани деб озмунча азиятлар чекмадимми...

Кечагидек эсимда. Шаҳарда миш-миш тарқалиб қолди: Куйдирги деган фоҳиша қиз чиқибди! Гўё олов эмиш. Ўзиям шунақа чиройли эмишки, ҳар қандай тошбағир эркак уни кўрганда тутдай тўкилиб қолар-миш. Дидиям жуда баландмиш.

Ўша кунлари менга ҳуқуқ-тартибот ходимлари то-монидан фош этилган ва анча шов-шувга ҳамда шар-мандаликка сабаб бўлган бир жиноий ишни газетада ёритиш вазифаси топширилди-ю, ана шу баҳонада худди ўша «куйдиргижон» билан тасодифан учрашиб қолдим.

Жиноий гуруҳ Рашод исмли ашаддий бир товла-мачи

бошлиқ рекетчи зўравонлардан, улар билан ҳам- корлик қилган бир гуруҳ фоҳиша қизлар ҳамда ша- ҳардаги бир меҳмонхонанинг масъул ходимларидан иборат эди. Жабрдийдалар эса... Пул деган нарсани хазондек йиғиб олиб, хазондек созуриб яшаётган бир гуруҳ маишатпараст корчалон-амалдорлар!

Маълум бўлишича, четдан жалб қилинган ва бу атроф учун ҳали нотаниш, гўзал ва ёш фоҳиша қиз- лар ана шу ишратпарастларга тузоқ ўрнида ишга со- линган. Учрашувлар, одатда, ўша меҳмонхонанинг оро- мижон хоналарига белгиланган.

Мана, ўша ишратпараст жаноб «қирчиллама йи- гит» бўлиб тайинланган хонага кириб келди, дейлик. Меҳмонхона бекаси унга «ҳали анча гўр ва гўллиги туфайли шу ишга рози бўлган «бокира момақаймоқ»- ни рўпара қилади. «Бокира» буткул ечиниб олган йигитга энди «мажбуран таслим» бўлган пайтда да- вангирдай- давангирдай йигитлар пайдо бўлишади. Улардан бирининг кўлида видеокамера, ётганларни ипидан игнасигача боплаб суратга оляпти. Шундан сўнг уёғи нима бўлиши ўзингизга тушунарлидир. «Бо- кира»лигича қолган ҳалиги қиз юз берган воқеадан сираям ажабланмайди. Оҳистагина ўрнидан туриб ки- йинади-да, индамай хонадан чиқиб кетаверади. У би- лан ҳеч кимнинг иши йўқ.

Гап нимадалигини эндигина тушуниб етган, кўрқув ва шармандалиқдан дир-дир титраётган жанобни ма- ромида суратга олиб бўлишгач, зўравонлар асосий мақсадга кўчишади:

— Жонингдан, амалингдан, обрўйингдан умидинг бўлса...

Ана шу тарзда тузоққа тушиб, катта-катта тўлов- лар эвазига қутулиб қолганлар орасида шаҳар уму- мий овқатланиш трести директори Ҳаким Саматов деганлари ҳам бор эди. Унга юқорида гап бораётган Куйдиргини рўпара қилишган экан. Бу гал ҳам «опе- рация» бинойидек ўтган, бироқ Саматов шартлашил- ган пулнинг ҳаммасини беролмаганидан, ўртада жан- жал чиқади. Куйдирги «ҳал қилувчи» хизмати учун арзимаган ҳақ тўлашганига аччиғланиб, товламачи Рашодни прокуратурага «сотиб» қўяди. Шунинг учун ҳам терговга оширилган мазкур жинойий ишда Куй- дирги иштирокчи

сифатида эмас, балки асосий гувоҳ ҳисобланарди.

Бир мунча кексайиб қолганига қарамай, баланд ва барваста жуссасини ғоз тутиб юрадиган, қиёфаси жиддий, бироқ хуш табиатли шаҳар прокурори Мирзаматовнинг иш кабинетида ўтирибмиз. Тергов ишлари тугаб, бугун-эрта судга оширилиши лозим бўлган «рашодчилар делоси» бўйича прокурорнинг шахсий мулоҳазаларини оляпман. Шу пайт кабинет эшиги очилиб, ичкарида... баланд пошна туфлию жинси шим кийган, дуркун кўкраклари ялтир-юлтур кофтасидан потирлаб чиқиб кетаётгандек, қадду баста қолипдан чиққандек ғоят хушбичим, 23—25 ёшлардаги оппоқ-қина, сулув бир қиз пайдо бўлди. Қайрилма қошлар, ўнг ёноғига қўнган нўхатдай тим қора холини кўриб, уч кунлик ҳилол билан йўлдош турган Зухро юлдузи кўз олдимга келди.

— Мумкинми, прокурор ака?..

— Буни қабулхонада сўраш лозим эди, — бироз жеркиброқ жавоб берди Мирзаматов. — Раз кирдингми, энди киравер.

Қиз прокурорнинг танбеҳига эътибор бермади. У ўзини эркин ва бамайлихотир тутар эди.

— Қабулхонангизда ҳеч ким йўқ экан. Терговчингиз «прокурорга учранг» деганига тўғри кириб келавердим, — деб қўйди у биз томон бир мунча нозу ишва билан яқинлашаркан. Хона ичига фаранги атиринг ўткир хиди таралди.

— Анави ерга ўтир, — уни тўхтатиб, бир четдаги қатор стулларга ишора қилди прокурор. Кейин менга маъноли боқиб:

— Бу аёл Холида Тошматова, — деб қўйди. — Лақаби Куйдирги...

— Вой, унақа деманг, прокурор ака. Мени аёл дейишларига ҳали анча бор, — нозу фироқда чиройли дудокларини чўччайтирди Куйдирги. У стуллардан бирига ёйилиброқ жойлашиб, қўлидаги кўкноригул сумкачасини тиззаси устига оларкан, яна қўшиб қўйди: — Агар аёл ёшида бўлсам Ҳаким ака мени қизлигимга ишонармиди...

— Мен сени бу ерга таклиф қилишимдан мақсад, манави йигит... журналист Собир Қаноат, сен билан бирикки оғиз гаплашиб олмоқчилар.

Куйдирги менинг афт-ангоримга қараб қўйди-да,

кейин хотиржам оҳангда кинояомуз сўради:

— Ҳозир вақтим зикроқ эди. Адресимни берсам, уйда гаплашиб ола қолсак-чи?..

Унинг нимага шама қилаётганини тушуниб, ичим- да кулиб қўйдим. Мирзаматовнинг ҳам кўзлари хиёл қисилгандек бўлди, муштини оғзига тутиб, аста йўта- либ олди-да, кейин:

— Гапни калта қил, — деди унга хўмрайibroқ, — бу ерда сени вақтинг ҳам, уй адресинг ҳам ҳеч кимни қизиқтирмайди.

Куйдирги прокурор томон енгил «уф тортиб» қўйди- да, сўнг яна менга юзланди:

— Хўп, акажон, ихтиёрим сизда...

Мен уни чўчитмаслик ниятида стол устида турган ён дафтарим билан ручкамни олиб, чўнтагимга солиб қўйдим. Кейин имкон қадар мулойимлик билан муло- қотга киришдим.

— Мени ҳаммаси бўлиб учтагина савол қизиқти- ради.

— Овозингиз қаймоқдай экан. Ашула-пашула айт- майсизми?

Прокурор яна унга хўмрайди.

— Жим ўтир, бўлмаса...

Куйдиргининг ҳам юзига энди жиддийлик югур- гандек бўлди.

— Бўпти, кечирасиз, — у шундай дея менга саво- ломуз боқди.

— Агар сир бўлмаса... Холида деган чиройли ис- минг бўла туриб, нега сени Куйдирги деб аташади?

Куйдирги аввалига жимиб қолди. Менга ўйчан боқ- қанича ниманидир эслади, хиёл жилмайиб, кейин сўз қотди:

— Болалигимда жуда шўх, куйдирги бўлиб ўсган- ман. Текканга тегиб, тегмаганга тош отардим. Аям раққоса эди, баъзан ҳафталаб тўйма-тўй кетарди. Пиё- ниста ўгай дадам бўларди. Бир куни... Ўшанда мен ўн ёшларда, яна иккита укачам ҳам бор. Ухлаб ётув- дик. Бир вақт чўчиб уйғонсам, ўгай дадам ўлгудай маст, қип-яланғоч гандираклаб устимда турибди. Мен ўрнимдан шошиб туриб, ўзимни ташқарига отдим. Ҳовлига ўтиб, юм-юм йиғладим. Ўша-ўша, уйдан чи- қиб кетганимча, қайтиб бормаганман.

Мирзаматов иккала тирсагини столга тираганча,

қўллари билан юзини беркитиб ўлтирипти. Ичида ачинаётганга ўхшайди, шунча йил прокурорлик қилиб, эҳтимол бунақасини кам учратгандир.

— Сени онанг қидирмадимми? — сўрадим ундан.

— Қидирган. Учрашганмиз ҳам. Мен унда Уфада яшардим. Бир қариндошимизникида. Икки-уч йил қайтиб келмадим, ўша ерда қолиб кетдим.

— Нима, онанг бу ерлик эмасми?

— Йўқ... Дадам ўша ёқда армияда хизмат қилиб юрганда уйланган экан.

— Сен ҳозир «ўгай дадам» дединг. Ўз даданга нима бўлган?

— У... онамга развод бериб, бошқага уйланиб кетган. Аллақайси гўрда яшайди, дейишади. Мен уни умуман кўрмаганман. Мендан кейинги иккита укам онамнинг иккинчи эридан...

— Униси қаерда қолган?

— Унисини онамнинг ўйнашлари захарлаб ўлдиришган. Армани бўлсаям яхши одам эди, раҳматли, чем учинчиси... — анча маъюслик билан жавоб берди Куйдирги. Кейин хушёр тортиб, қўшиб қўйди: — Саволларингиз кўпайиб кетди.

— Сендан сўрамоқчи бўлган саволим... ўзбеклар учун «фоҳиша» сўзидан оғирроқ тавқи лаънат йўқ. Сен шу фикримга қўшиласанми?

Куйдирги жимиб қолди. Ё саволимнинг мағзини чақяпти, ёки мени бу ҳақорат учун боплаб қўйиш мақсадида керакли жавоб қидиряпти.

— Мени... ўн яшар бегуноҳ, етимча қизни булғамокчи бўлган ўша паразит ҳам... ўзбек эди, — деди у ниҳоят қатъиятлироқ оҳангда. — Уйдан чиқиб кетганимча не-не даргоҳлардан паноҳ топмадим. Лекин бирон жойда менга холис ният билан меҳрибонлик кўрсатишмаган. Ҳамма жойда «чиройли қиз бола» сифатида қабул қилишган. Қани айтинг-чи, журналист ака, сиз қайси ўзбеклар ҳақида гапиряпсиз?

Мен ундан бу тарзда жавоб кутмаган эдим. «Чакки эмассан, бозор кўрган эчки, — кўнгилдан ўтказдим. — Сен билан тортишса арзийди». Мирзаматов ҳам «Кўрдингми?» маъносида назар ташлаб қўйди.

— Мен... ўзбек деган номга доғ туширмай яшаётган, очдан ўлиб қолган ҳолдаям номусини, виждонини

сотмайдиган миллат тўғрисида гапиряпман, — бо- сиклик билан жавоб қайтардим унга. — Сен мени чалғитяпсан, саволимни жавобсиз қолдирияпсан.

— Фоҳишадан фоҳишабознинг аъло жойи йўқ...— гудранди у. Кейин сумкачасидан кичкинагина нафис рўмолча чиқариб, ёноқларига майин-майин босиб қўйди. Назаримда, кейинги гапим уни оз-моз чаққан- дек бўлди. — Сиз мени... фоҳишаликда айбламоқчи- мисиз, буни сезиб турибман, — яна сўзида давом этди у. — Ихтиёрингиз, лекин менинг кўрқадиган жойим йўқ. Мен эркин кушман.

— Ҳа, ҳозирча яхши учаётган эркин кушсан. Ле- кин тез орада бу қанотлар ҳолдан тойиб, учарга ма- дор қолмайди. Унда сени ким ўз ҳимоясига оларкин?

Кутилмаганда, Куйдирги бутун хонани жарангли овоз билан тўлдириб кулиб юборди:

— Хайрият, минг хайрият, бу дунёда менинг тақ- дирим учун қайғурадиган одам ҳам бор экан!

— Саволимга жавоб бер.

Куйдирги қўлидаги рўмолча билан кўз ёшларини артган бўлди. Кейин ўзини оз-моз босиб олиб сўради:

— Учинчи саволингиз шуми?

— Шундай десак ҳам бўлаверади.

У яна хандон отиб кулди. Бироқ Мирзаматовнинг жаҳли келиб, ўшқириб берди:

— Бас қил, қаерда ўтирганингни унутма.

Куйдирги прокурорнинг вазоҳатини кўриб, ўзи- ни тутиб олди. Бироқ унинг юзларида аллақандай ёввойилик зоҳир бўп турипти. Гоҳ прокурорга, гоҳ менга истехзоли табассум билан ўғринча назар таш- лаб кўяди.

— Кечиринг, прокурор ака. Мен ўзим ҳақимда эмас, бошка аёллар ҳақида гапирдим, — деди у эгни- даги аломат гулли кофтасини кўкракларидан жўртта- га кўчириб елпинаркан. Кейин менга юзланди:

— Сизга бир маслаҳатим бор...

— Нима дейсан?

— Фоҳишалар... шу йўл билан кун кечирадилар. Сиз, яхшиси, ғарлар ҳақида ёзинг. Уларнинг уйлари, мол- дунёси, эри, бола-чакалари бўла туриб, хиёнат кўйнига киришади.

Прокурор ҳам, мен ҳам Куйдиргидан бундай му- шоҳадани сира кутмаган эдик. Мен унга тегишли жавоб

беришга эндигина чоғланган эдимки, прокурор Мирзаматов гапни илиб кетди:

— Қўйни ҳам, эчкини ҳам ўз оёғидан осадилар. Худони олдида ҳам, ўз виждони олдида ҳам, конун олдида ҳам ҳар ким ўз килмиши учун жавоб беради, буни унутма. Иккинчидан, фоҳишалик билан тирик-чилик қилгандан кўра, ўлиб кўя қолиш афзал эмас-микан...

Куйдирги бу гапга ҳам нимадир деб жавоб кайтар-моқ ниятида прокурор томон бош кўтарувдики, мен ўртага кўшилдим:

— Сенга бошқа саволим йўқ.

Куйдирги «Кетаверайми?» деган маънода прокурорга бокди. Мирзаматов унга кискагина қилиб «жавоб» деб кўя қолди.

Куйдирги индамай ўрнидан турди. Жинси шими-нинг белбоғидан кафт тикиб, кофтасининг этак таҳламини созлаб қўйган бўлди-да, кейин эшик томон йўл олган жойида ногоҳ яна тўхтаб, менга юзланди:

— Наҳотки, бошқа бирон оғиз гапингиз бўлмаса?..

— Мен сенга инсоф ва иймон тиламан...

Бу гапимга жавобан у истехзоли жилмайиб, чи-ройли тавозе қилиб қўйди. Қўлидаги сумкачасини елкасига олиб, эркаланган бир қиёфада деди:

— Х,али қирчиллама йигит экансиз. Дуогўйлик қилишга шошманг...

Прокурор сохта йўталиб қўйди.

Тез орада ўша жиноий гуруҳ устидан суд бўлиб, шантажчилар ва улар билан ҳамкорлик қилганлар ўз жазоларини топишди. Бироқ мақолани чоп этишга тайёрлаётган кунларим муҳаррир икковимизнинг бошимиз ғавғодан чиқмай қолди. Жабрдийдалар йирик одамлар эмасми, янаям йирикроқ казо-казолар томонидан илтимос устига илтмослар, баъзан эса дўкпўписалар бошланиб кетди. «Ҳариф»ларни бир умр соғиб юриш учун бўлса керак, жиноятчилар меҳмон-хоналарда суратга олинган видеотасмалардан нусхалар сақлаб қўйишган экан...

Албатта, мақолада жабрдийдаларнинг оилалари ва фарзандлари шаънини ҳисобга олган ҳолда, уларнинг номлари ва иш жойларини аниқ айтмасликка мажбур эдим. Фақат биттаси, шаҳар умумовқатланиш трести директори Ҳаким Саматовни — асосий ишқал шундан

кўзгалгани учун ҳам ошкор қилишга тўғри келди.

Буни Саматовнинг ўзи яхши тушунарди. Шунинг учун ҳам мақолани тайёрлашим давомида оёғи куй- ган товукдек югуриб қолди. Мен уни олдиндан та- нийман, ёши элликлардан ошган, паст бўйли, бақа- лоқ одам. Бошидаги тақа нусха тўрт энлик оқ сочини қорага бўятиб, йигитчалардек олабайроқ кийим ки- йиб юради.

Гап бошида у анча мулойимлик қилди. «Хом сут эмган бандалармиз. Баъзан шайтон йўлдан оздирар- кан. Энди ўзингиздан қолар гап йўқ...» — деди манг- лайини тер босиб. Бироқ мен ён босавермагач, бир- дан дағаллашиб қолди:

— Инсон ўз эрки билан яшаши керак. Нима, ме- нинг биронта билан юришга ҳаққим йўқми?

— Мен сизнинг эркингизга дахл этаётганим йўқ,— дедим унга, — лекин одамда шуур, идрок деган нар- салар бўлади. Инсоний эрк, айниқса, сиздек, ёши бир жойга бориб қолган пайтида фарзандларига, нева- ларига ҳаромдан, ифлос шахватдан, зино ишлардан сабоқ бериш, деган маънони билдирмайди.

Шундан кейин орадан икки кун ўтиб, олдимга бир кўзи ғилай, иягида чандиғи бор, айикдай кўпол гавда- ли бир йигит кириб келиб: «Агар Ҳаким ака газетага чиққудек бўлса, энангни Учкўрғондан кўрсатаман!»— деб қолди. Мен эсам ундан устунроқ келдим: «Афту башаранг жудаям кўзга яқин экан, шу бугуноқ мили- цияни огоҳлантириб қўяман. Бундан кейин менга би- рор гап бўлгудек бўлса, энг аввало сени ушлаб кел- тиришади». Ғилай нима деярини билмай, чиқиб кет- ди.

Кейинроқ бир гап эшитиб қолдим. Ана шу ғилай аслида Куйдиргининг яқинларидан экан. Ҳаким Сама- тов Куйдиргини тезда топтириб: «Мен энди сени жа- золайман. Ўша меҳмонхонада гап нимадалигини ишо- ра қилиб қўйганингда, сен мукофотингни олардинг, мен эса шарманда бўлмас эдим», депти. Шунда Куй- дирги: «Сен мени ҳеч қачон жазолай олмайсан. Ак- синча, ўзингни ўлдиртириб юбораман. Яхшиси, муро- са қилайлик. Мақолани ёзаётган журналист танишим бўлади, мен уни олдига ўз одамимни юбориб, сенга гап тегмайдиган қилиб қўяман», деб қутулган экан.

Муҳарриримиз Талъат Алимовга обкомнинг ўзи- дан ҳам «Анча жанжалли иш экан, аралашиб юрманг- лар»

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию можно скачать на сайте.

<https://solihqahhor.com/>

